

відповідальності за пошкодження шляхів сполучення та транспортних засобів.

Література

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду: за станом на 04.02.2011 р. № 2952-17. - [Електронний ресурс]: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду: за станом на 20.05.2012 р. № 4652-17. - [Електронний ресурс]: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. - [Електронний ресурс]: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
4. Про міліцію: закон України від 20.12.1990 р. № 565-XII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду: за станом на 17.01.2012 р. № 4025-17. - [Електронний ресурс]: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
5. Про прокуратуру: закон України від 05.11.1991 р. № 1789-XII із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду: за станом на 01.10.2011 р. № 3668-17. - [Електронний ресурс]: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

6. Мисливий В.А. Злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту (кримінально-правове та кримінологічне дослідження) [Текст] / В.А. Мисливий. - М.: Київ-2005. - 302 с.
7. Матвійчук Я.В. Кримінальна відповідальність за порушення правил дорожнього руху або експлуатації транспорту (порівняльно-правове дослідження): автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08. - К.: 2009.
8. Личность преступника [Текст] / [под ред Н.Н. Кондрашкова, В.Н. Кудрявцева, Н.С.Л ейкина и др.]. - М.: Юрид. лит., 1971. - 356 с.
9. Криминология [Текст]: учебник для юрид. вузов / под общ. ред. А.И. Долговой. - М.: Норма-М, 1999. - 272 с.
10. Кудрявцев В.Н. Генезис преступления: опыт криминологического моделирования [Текст] / В.Н. Кудрявцев. - М.: ИНФРА-М, 1998. - 214 с.
11. Закалюк А.П. Прогнозирование и предупреждение индивидуального преступного поведения [Текст] / А.П. Закалюк. - М.: Юрид. лит., 1986. - 192 с.

*Афанасенко С.І.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових дисциплін
ОДУВС*

Надійшла до редакції: 19.04.2015

УДК 327(4)(560)

ВПЛИВ «ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ» ТУРЕЧЧИНИ НА ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ КІПРУ

Ахмедова Е.

Стаття досліджує, аналізує та оцінює ступінь вирішення Кіпрського конфлікту та спроби конфліктуючих сторін дійти консенсусу по даному питанню у світлі «європеїзації» Туреччини.

Ключові слова: Туреччина, проблема Кіпру, «європеїзація», ЄС.

Статья исследует, анализирует и оценивает степень решения Кипрского конфликта и попытки конфликтующих сторон достичь консенсуса по данному вопросу в свете «европеизации» Турции.

Ключевые слова: Турция, проблема Кипра, «европеизация», ЕС.

The article researches, analyzes and estimates the level of settlement of a Cyprus dispute and the efforts made by conflicting parties to achieve consensus in light of Turkey's Europeanization.

Keywords: Turkey, the Cyprus problem, «europeanisation», EU.

Невирішеність Кіпрської проблеми створила чималі проблеми на шляху набуття Туреччиною членства в Європейському Союзі (далі: ЄС) та навіть знайшло відображення в рішенні Європейської Ради від 24 грудня 2006 року щодо неможливості відкриття статей переговорів з Туреччиною по питаннях митного союзу до тих пір, поки країна-кандидат не змінить свого ставлення до Кіпрського питання. Разом з тим, багатостороннє вирішення цієї проблеми залишається далекою перспективою, головним чином, через наявність сильних протиріч між сторонами щодо статусу збройних сил Туреччини на острові, основ адміністративно-державного управління, внутрішніх кордонів, майнових прав, кількості греків-кіпріотів, що проживають на півночі острова тощо. Обидві сторони все

ще вважають, що час на їхньому боці. Сьогодні країни ЄС можуть активно блокувати рішення щодо майбутнього членства Туреччини в ЄС і це, на думку багатьох учених, матиме негативні наслідки як для самої безпеки ЄС, так і для всієї системи європейської безпеки, а відмова Туреччині в доступі до ЄС може повернути її до Сходу та ще більше загострити антизахідну ідеологію, що останнім часом все більше відчувається в заявах провідних лідерів країни.

Зазначена проблематика знайшла своє відображення в дослідженнях багатьох зарубіжних спеціалістів. Варто відзначити праці Прземислава Осівіч [1], Вірджінії Ладіш [2], Тарика Оузоглу [3], Киванча Улусоя [4], Джеймса Ліндсея [5] тощо. Слід зауважити, що П. Осівіч аналізує позицію Турецької Республіки щодо Кіпрського конфлікту, починаючи з 1974 року до сьогодні. Дослідник В. Ладіш досліджує ступінь зацікавленості міжнародних організацій у вирішенні Кіпрської суперечки, а також аналізує потенційні умови, що можуть наблизити перспективу мирного врегулювання конфлікту. Дослідник Т. Оузоглу аналізує події 2006 року, а саме «липневий процес 2006» та коротко аналізує основні принципи липневої Угоди. Учений К. Улусой досліджує суть процесу європеїзації Туреччини з точки зору вирішення Кіпрського питання. Дослідник Д. Ліндсей вивчає атмосферу зростаючої напруги у двосторонніх відносинах Туреччина-Греція й аналізує її можливі наслідки. Велике значення в розкритті цієї теми мали вивчення й аналіз цілої низки документів щодо врегулювання Кіпрського конфлікту, а саме: спільні заяви лідерів острова, доповіді Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, документи щодо нових ініціатив конфліктуючих сторін, доповіді Європейської Комісії щодо прогресу Туреччини в питанні вирішення Кіпрської суперечки тощо.

Метою статті є дослідження перспектив і можли-

© Е. Ахмедова, 2015

востей мирного вирішення Кіпрського конфлікту та актуальність євроінтеграційних амбіцій Туреччини на сьогодні.

Для досягнення мети роботи передбачається виконання таких завдань:

- провести аналіз основних угод і документів щодо запропонованих ініціатив лідерів острова в питанні створення Федеральної Республіки на острові та охарактеризувати її основні конституційні аспекти;

- надати загальну характеристику результатів референдуму щодо Плану К. Аннана 2004 року та проаналізувати його вплив на подальші євроінтеграційні прагнення Туреччини;

- здійснити загальний аналіз основних положень процесу «липень 2006» та ефективність виконання його положень на практиці;

- здійснити аналіз заяв лідерів острова щодо бажання всебічного врегулювання суперечки;

- надати загальну характеристику переговорного процесу з 2008 по 2013 рік, суті та змісту спільних заяв лідерів острова;

- провести аналіз деяких доповідей Європейської Комісії щодо прогресу Туреччини в питанні вирішення Кіпрського конфлікту.

Питання Кіпру є результатом одного з найбільш тяжких міжнародних конфліктів, в якому задіяна Туреччина з моменту створення Турецької Республіки в 1923 році. Хоча Кіпр був захоплений Османською Імперією в 1571 році, турки фактично втратили контроль над островом у 1878 році. Правління Великої Британії зміцнило етнічний поділ на острові, особливо в період перебування Кіпру Колонією Корони з 1925 року. Після Другої світової війни греки-кіпріоти забажали об'єднати острів з Грецією, тоді як турки-кіпріоти виступали за розподіл території острова між Грецією та Туреччиною. Зрештою, у 1960 році обидві сторони погодилися зі створенням незалежної Кіпрської держави, назва якої мала бути Республіка Кіпр, і висловили бажання стати її гарантами. Але, на жаль, це не стало позитивним кінцем вирішення Кіпрського питання, адже відсутність взаємної довіри призвели до ще більших зіткнень між обома суспільствами острова та, як наслідок, до розпаду держави. Найбільш важливі події відбулися в 1974 році, коли Туреччина вирішила здійснити воєнну інтервенцію на острів у відповідь на воєнний переворот греків-кіпріотів [6, 127].

Вирішення суперечки практично не зрушилося з мертвої точки аж до 30 січня 1989 року, коли президент Республіки Кіпр Джордж Васілоу, представив на розгляд лідеру турків-кіпріотів Рауфу Денкташу документ, що мав назву «Пропозиції щодо створення Федеральної Республіки та вирішення питання Кіпру». Пропозиції мали на меті врегулювати всі аспекти Кіпрської проблеми, зважаючи на інтереси та занепокоєння обох сторін острова, зокрема: створення ефективної федеральної (федеративної. – Авт.) системи, в основі якої мали бути рівні територіальні домовленості; створення системи, що ефективно функціонуватиме в інтересах обох сторін; забезпечення надійного захисту громадян обох громад острова, їхньої власності та прав у контексті демілітаризації Федеральної Республіки; створення громадського духу з метою прийняття участі обох сторін у роботі та функціонуванні відповідних конституційних органів Федеральної Республіки; рівність усіх кіпріотів; відсутність дискримінації в усіх сферах громадського життя та захист прав людини на території всього Кіпру

як демократичної країни тощо. Отже, телеологічними домінантами цього документу було створення незалежної, суверенної, територіально невід'ємної Федеральної Республіки, що мала забезпечити мир і співробітництво людей усього світу, мир і стабільність у регіоні, а також розвиток дружніх відносин та співробітництво з усіма його сусідами. Демілітаризація Республіки включала, по-перше, вивід з території Республіки всіх воєнних сил та елементів, по-друге, остаточне розформування всіх воєнних сил на Кіпрі. Крім того, грецька сторона острова з метою підвищення безпеки обох громад наголошувала на необхідності в міжнародному спостереженні за процесом демілітаризації острова [7, 4-5].

Для розуміння конституційних аспектів федерації вважаємо за потрібне коротко розкрити суть повноважень і функцій запропонованого греками-кіпріотами Федерального Уряду, а саме: вирішення закордонних справ (Федеральні держави мають право підписувати угоди з іноземними урядами та міжнародними організаціями в рамках своєї компетенції. – Авт.); виконання функцій центрального банку; вирішення митних питань і координація міжнародної торгівлі; володіння аеропортами та портами міжнародного значення; розпорядження федеральним бюджетом і федеральним оподаткуванням; вирішення питань імміграції та громадянства; наявність федеральної судової системи, федеральної поліції, федеральних поштових і телекомунікаційних послуг; призначення федеральних офіційних осіб і державних службовців; забезпечення стандартів у сфері громадського здоров'я, навколишнього середовища, використання та захисту природних ресурсів тощо [8, 4].

Переговори продовжувалися до 1990 року та завершилися провалом у березні 1990 року. Саміт не відбувся, оскільки Р. Денкташ почав вимагати право турків-кіпріотів на окреме самовизначення, що було рішуче відхилене лідером греків-кіпріотів.

У 1992 році лідери обох частин острова під егідою офіцерів генерального секретаріату ООН обговорили Загальну Рамкову Угоду, що базувалася на домовленостях 1977 та 1979 років, відповідні резолюції ООН, зокрема, резолюції Ради Безпеки ООН № 367 (1975), 649 (1990), 716 (1991) та 750 (1992) [9]. Це були останні серйозні переговори щодо врегулювання Кіпрського конфлікту. Пропозиції, що мали назву «Набір ідей» та включали карту з пропозиціями щодо територіального врегулювання конфлікту, отримали широку підтримку Ради Безпеки ООН, що було відображено в Резолюції 774/92. Процес переговорів зупинився через президентську кампанію греків-кіпріотів, що характеризувалась чималим хаосом. Політична партія, що підтримувала президента Г. Васіліу, підтримала «Набір ідей» і запевнила греків-кіпріотів у тому, що вони можуть бути справедливим і тривалим вирішенням конфлікту, тоді як інші кандидати в президенти заявили, що документ був неприйнятним, оскільки він обмежував сферу прав людини та виконання еквізу ЄС. Р. Денкташ, у свою чергу, заявив, що 9 зі 100 параграфів документів були для нього неприйнятним [10].

Треба зауважити, що міжнародні організації, також ЄС, звичайно, неабияк зацікавлені в забезпеченні миру на Кіпрі та, на думку деяких аналітиків, мають слідувати таким рекомендаціям: підтримувати більш результативне обговорення питання об'єднання грецького та турецького Кіпру, а також створити умови, що допоможуть прискоренню процесу об'єднання; створити комітет для більш детального обговорення проблеми та розгляду

проблеми Кіпру з різних перспектив з метою забезпечення взаєморозуміння та визначення кінцевого рішення по цьому питанню; створити лоббі з метою принесення офіційних вибачень за минулі порушення у сфері прав людини на острові, що мають лунати з боку офіційних осіб обох сторін конфлікту; зосередити увагу на освіті, тобто провести реформу в цій сфері та забезпечити навчання історії, що стимулюватиме критичне мислення та чесність у вивченні минулого з багатьох точок зору; забезпечити навчання турецькою та грецькою мовами в школах у кожній відповідній громаді острова; ініціювати появу медіа компаній, що надаватимуть інформацію щодо об'єднання та висвітлюватимуть різні підходи у вирішенні проблеми Кіпру; забезпечити економічне співробітництво по Зеленій Лінії (демаркаційна лінія, яка де-факто ділить острів на дві частини, грецьку (південну) та турецьку (північну). - Авт.) тощо [11, 18-19].

Існує думка, що доки ЄС не підтримає централізоване федеральне об'єднання на острові, жодна зі сторін не буде серйозно проводити переговори, метою яких було б врегулювання спору. По-перше, цей механізм ґрунтуватиметься на двох головних принципах, що мають бути виконаними обома сторонами. Кожна сторона має поступитися своїми максималістськими намірами з метою досягнення максимальної прийнятної формули. Турки-кіпріоти не повинні наполягати на визнанні двох незалежних держав на острові, що знаходяться під спільним конфедераційним дахом, що, у свою чергу, як для греків-кіпріотів, так і для міжнародного співтовариства є дуже чутливим питанням - питанням суверенітету. Бачення міжнародного співтовариства полягає в тому, що острів повинен мати єдину ідентичність, що підпорядковується центральному уряду в Нікосії. Але турки-кіпріоти мають переконатися в збереженні законодавчої бази Туреччини та легальних прав, що знаходять своє відображення в угодах 1960 року, тільки в такому разі вони поступово виведуть свої війська з острова. Здається, що це єдиний шлях для турків-кіпріотів почувати себе безпечно під правилами нової держави, що житиме в ЄС. Разом з цим, греки-кіпріоти мають припинити наполягати на унітарній і сильно централізованій федеральній формі взаємовідносин на острові. Вони не повинні розглядати турків-кіпріотів як національну меншину, а вважати їх політично рівною общиною. Крім того, грецький Кіпр також повинен відступити від заяв щодо того, що острів протягом всієї своєї історії знаходився виключно під правлінням Греції. По-друге, унітарний і дуже централізований політичний устрій на острові призведе до протиріч, а таким чином, не зможе існувати. Дві общини були розділені з 1963 року, і як результат, на острові не має достатнього досвіду спільного управління. Ураховуючи різні системи освіти, релігійне, культурне та політичне життя, приводів для протиріч між двома общинами є більше, ніж підстав для порозуміння. По-третє, заснування централізованого федерального механізму на острові повинно відбуватись відповідно до духу договорів 1960 року, що утворилися в результаті відмов суспільств від своїх максималістських позицій: енозіс (союз з Грецією. - Авт.) та відокремлення (поділ острова між Туреччиною та Грецією. - Авт.) [12, 17-18].

У 2004 році питання Кіпру набуло цікавого перебігу. План Генерального секретаря ООН К. Аннана, що мав на меті об'єднати острів перед вступом уряду греків-кіпріотів до ЄС, був переданий на референдум на розгляд обох громад острова (24 квітня 2004 року. - Авт.). Крім того,

План передбачав: створення на Кіпрі єдиної держави Об'єднаної Кіпрської Республіки, що складається з двох автономних частин - грецької та турецької, і об'єднання всього острова, окрім території британських військових баз; організацію президентської ради з шести осіб, які по черзі займатимуть пост голови виконавчої влади країни; ротацію на посту президента й віце-президента кожні 10 місяців; співвідношення між представниками грецької і турецької громад у президентській раді: чотири греки і два турки-кіпріоти; скорочення території турецької частини острова до 28,5 %, та повернення майже 85 тисяч грецьких біженців на північ Кіпру [13].

Результати референдуму здивували: 64,9 % турків-кіпріотів проголосували «за», тоді як греки-кіпріоти відхилили таку можливість врегулювання спору, віддавши 75,8 % голосів «проти». Греки-кіпріоти не підтримали тих пунктів плану, в яких йдеться про збереження на острові військової присутності Туреччини, надання прав проживання на території острова переселенцям з Туреччини, обмеження кількості греків-кіпріотів, яким би дозволили повернутися на північ (це могло б призвести до виселення 100 тисяч турків, які оселились на Кіпрі після його поділу. - Авт.) тощо. Натомість, якби план був підтриманим, то турки-кіпріоти стали б громадянами Європейського Союзу вже 1 травня 2004 року в складі об'єднаної держави.

Протягом багатьох років, до квітневого референдуму, саме Рауф Денкташ (перший президент Турецької Республіки Північного Кіпру. - Авт.) та Туреччина розглядалися головними перепонами уніфікації острова. Але позитивна конструктивна позиція уряду Таїпа Ердогана та розрив з Денкташем (що призивав до відмови від Плану. - Авт.), а також підтримка Плану всією громадою турків-кіпріотів і відмова від нього греків-кіпріотів розвіяли міф про те, що Туреччина та її безкомпромісна позиція є головною перешкодою на шляху вирішення конфлікту. Тим не менш, після невдалого референдуму щодо Плану Аннана, зовнішня політика Туреччини по питанню Кіпру почала дещо «розкачуватись» між перспективою набуття членства шляхом вирішення Кіпрського конфлікту та зміною політики як щодо Кіпру, так і до самої перспективи членства в ЄС. Хоча переговори щодо вступу Туреччини до ЄС були призначені на 3 жовтня 2005 року, відносини між Туреччиною та ЄС не мали суттєвого прогресу протягом цього періоду. Реакція самого ЄС на невдалий референдум була чималим розчаруванням для Туреччини, яка закликала до завершення ізоляції частини острова турків-кіпріотів, а Т. Ердоган досить боляче почав реагувати на небажання ЄС підтримати євроінтеграційні прагнення Туреччини, заявляючи, що така позиція є «неправильною та несправедливою» та що ЄС, «зраджуючи своїм принципом» не зможе без Туреччини відігравати таку бажану роль глобального гравця на світовій арені [14, 8-9].

Після набуття членства в ЄС Республіка Кіпр час від часу висувала пропозиції щодо початку серйозних переговорів з Туреччиною. Серед чисельних рекомендацій лідерам турків-кіпріотів можна виділити такі: приведення у відповідність до стандартів ЄС системи управління та законодавства турецької частини острова та нормалізація відносин з офіційними особами греків-кіпріотів. Серед порад уряду Туреччини можна виділити такі: забезпечення постійного контакту з громадою грецької частини уряду, зустрічей з посадовими особами та ведучими фахівцями острова, які переконуватимуть громаду греків-кіпріотів у тому, що Туреччина шукає справедливий

і довгостроковий спосіб вирішення проблеми Кіпру. Від уряду Греції очікувалось разом з Анкарою запевнити громади острова в щирості пошуку шляху та використання Туреччиною нового підходу до греків-кіпріотів щодо вирішення Кіпрського конфлікту [15].

Першим суттєвим кроком у напрямі вирішення Кіпрської проблеми в період після Плану Аннана був так званий процес «липень 2006», який розпочався із зустрічі двох лідерів громад – Мехмета Алі Талата та Тассоса Пападопулоса [16]. Основні принципи Угоди між лідерами обох частин острова, що була підписана 8 липня 2006 року полягали в забезпеченні низки заходів, а саме: об'єднання Кіпру на основі регіональної, колективної та політично рівної федерації відповідно до резолюцій Ради Безпеки ЄС; визнання статус-кво як неприйняттого та розуміння того, що його пролонгація матиме негативні наслідки як для греків, так і для турків-кіпріотів; розуміння значимості всесторонньої угоди в рамках вирішення Кіпрського питання; підписання домовленості щодо негайного початку процесу об'єднання, включаючи колективне обговорення питань, що впливають на повсякденне життя людей, а також суттєві питання, що стосуються укладенню всесторонньої угоди [17].

У черговий раз спроби обох лідерів острову привести в дію багатосторонній процес переговорів будь-яких позитивних змін так і не дали. Чимало аналітиків схилились до думки, що для початку інтенсивних переговорів треба було дочекатись перемоги Дімітріса Хрістофіаса на президентських виборах у лютому 2008 року. І справді, після його приходу до влади як президента грецької частини Кіпру, обидва лідери зустрілись уже 21 березня 2008 року. Примітним став той факт, що переговори почалися зі спільного розуміння того, що остаточне вирішення зазначеного питання буде винесено на розсуд референдуму. Переговори й досі проходять по чотирьох різних питаннях, а саме: територія, безпека, майно та влада. На додаток до цілої низки заходів, що спрямовані на зміцнення довіри до цього процесу, лідери також «підтвердили свою прихильність до створення Федерації» з обома громадами, що входитимуть до її складу на політично рівних засадах відповідно до резолюцій Ради Безпеки ООН [18].

Так, заява лідерів острову від 23 травня 2008 року ще раз підтвердила бажання створити політично рівну, дворегіональну громадянську федерацію відповідно до резолюцій Ради Безпеки ООН на чолі з Федеральним Урядом, що матиме єдиний міжнародний статус, а також складову державу турків-кіпріотів і складову державу греків-кіпріотів, що матимуть рівний статус [19]. Заява лідерів острову від 1 липня 2008 року засвідчила обговорення лідерами острову питання єдиного суверенітету та громадянства [20], а в Заяві від 25 червня 2008 року йдеться про призначення переговорів на 3 вересня 2008 року, метою яких є пошук взаємоприйняттого рішення по проблемі Кіпру, що забезпечить фундаментальні та законні права, а також інтереси обох громад острова. Підсумовуючи роботу технічних комітетів, лідери затвердили 16 заходів, що були вжиті у сфері навколишнього середовища, культурної спадщини, управління кризовими явищами, Кримінального Кодексу острову та надали інструкції щодо їхнього повного виконання [21]. У результаті переговорів було прийнято рішення заснувати робочі групи та технічні комітети з певним порядком денним. Крім того, лідери погодилися на відкриття вулиці Ледра (з 1974 року вулиця поділена навпіл «Зеленою лінією»,

що є кордоном між Республікою Кіпр, якій належить більша південна частина острова, та Турецькою Республікою Північного Кіпру, якій належить північна частина вулиці. – Авт.) та діяти відповідно до прийнятої практики на інших пунктах переходів.

У 2009 році відбувся перший раунд переговорів, під час яких обговорювалися питання майна та економіки; під час другого раунду актуальним було обговорення питань управління островом, майна, національності, імміграції, політичного притулку тощо. Загалом, протягом цього періоду під егідою ООН було проведено 40 зустрічей. Однак виступаючи після останньої зустрічі переговорів, Президент Республіки Кіпр Д. Хрістофіас заявив, що він очікував на більш суттєвий прогрес уже після першого раунду переговорів, але водночас серйозні результати, але «це не означає, що прогрес не був досягнутий» [22].

Спеціальний Радник Генерального Секретаря ООН по Кіпру Олександр Доунер у доповіді Раді Безпеки ООН 2010 року привітав надію, що була висловлена лідерами обох громад острова щодо бажання вирішення питання Кіпру до кінця 2010 року й зауважив, що «лідери обох сторін досягли суттєвого прогресу завдяки порозумінню по цілій низці питань щодо глав переговорів». Переговори щодо управління островом та розподілу влади привели до необхідності обговорення питань у сфері виконавчої та законодавчої влади, а також компетенції майбутньої федерації й зовнішніх зносин [23].

На прямих переговорах між лідерами острова, що проходили в березні 2011 року відбувся обмін поглядами щодо питання громадянства та внутрішніх аспектів безпеки (поліцейських сил та охорони порядку. – Авт.). Доповідь Генерального Секретаря ООН Пан Гі Муна від 4 березня 2011 року зазначає, що для ЄС велике значення має досягнення порозуміння по питанню представництва Кіпру в Брюсселі та його участі в процесі прийняття рішень інститутів ЄС. Але розбіжність у поглядах головним чином пов'язана з правовим оформленням тих чи інших рішень на папері. Звичайно, обидві сторони намагаються забезпечити правову однозначність прийнятих рішень, але є різні погляди щодо того, як це має бути.

У результаті тривалих переговорів сторони дійшли згоди з питань економіки, управління островом та розподілу влади, включаючи питання, що стосуються виконавчої влади, але по трьох статтях – майно, територія, безпека та гарантії – особливого прогресу досягнуто не було [24].

Доповідь Генерального Секретаря ООН від 12 березня 2012 року засвідчила, що станом на лютий 2012 року, лідери обох громад острова зустрілися 33 рази та деякі позитивні рухи, зокрема у сфері економіки, є очевидними. Обидві сторони острова висловили бажання досягти компромісу та рухатись у напрямі вирішення таких важливих питань, як влада, розподіл сфер впливу, громадянство, майно, територія тощо. По питанню майна переговори закінчилися обміном дат щодо подальших переговорів, але обом сторонам цілком зрозуміло, що повна згода по цьому питанню буде повністю залежати від резолюції щодо врегулювання територіальної суперечки [25].

Однак незважаючи на всі зусилля лідерів острова щодо врегулювання Кіпрського конфлікту та низку серйозних переговорів, що були проведені з 2008 року, уже на початку 2012 року від турецького уряду почали лунати тривожні сигнали про те, що в разі невирішення Кіпрського питання до моменту головування Республіки Кіпр

в ЄС (липень 2012 року. - Авт.), уряд Туреччини розірве всі контакти з Європейською Радою, але продовжуватиме підтримувати зв'язки з Європейською Комісією до кінця року. У минулому це могло стати джерелом занепокоєння в кругах ЄС. Але зараз, здається, це мало кого хвилює. З появою в ЄС більш серйозних проблем, питання розширення вже не входить до переліку пріоритетів зовнішньої політики ЄС. Більш того, чимало держав ЄС більш ніж вороже настроєні до самої думки набуття Туреччиною членства в ЄС та вони були б дуже задоволені бачити Туреччину самоізолюваною саме в цьому напрямі [26, 2]. 10 жовтня 2012 року прем'єр-міністр Туреччини Таїп Ердоган, відповідаючи на питання перспективи набуття членства ЄС Туреччиною до 2023 року, заявив: «Вони, мабуть, не будуть тримати нас на ниточці так довго. Але якщо так, тоді скоріше за все Європейський Союз програє, щонайменше він втратить Туреччину» [27].

Незважаючи на всі заяви, Президент Республіки Кіпр Нікос Анастасіадіс під час зустрічі з Генеральним Секретарем ООН Пан Гі Муном 23 вересня 2013 року проінформував його про крайню необхідність у проведенні відповідних перемовин щодо початку переговорів по вирішенню питання Кіпру. Хоча 25 листопада цього ж року за його ініціативою було проведено неформальну зустріч з лідером турецької громади Дервішем Ероглу, але вона не привела до бажаних результатів і консультації між обома громадами наразі тривають [28].

Так, Доповідь Європейської Комісії щодо прогресу Туреччини за 2009 рік не зафіксувала будь-якого прогресу з боку Туреччини щодо повного виконання зобов'язань по Кіпру відповідно до Додаткового Протоколу Угоди про Асоціацію та продовжувала тримати свої порти закритими для суден Республіки Кіпр, незважаючи на чисельні заклики ЄС. Як зазначено у висновках Європейської Ради від 2008 року, Туреччині вкрай важливо виконати свої зобов'язання для забезпечення повного, недискримінаційного виконання Додаткового Протоколу [29].

Доповідь ЄК за 2010 рік хоч і акцентувала увагу на продовженні Туреччиною переговорів між лідерами обох общин острова під егідою Генерального секретаря ООН, але наголосила на очікуванні більш активної підтримки переговорного процесу, що спрямований на справедливе, усестороннє та доцільне вирішення Кіпрської проблеми відповідно до резолюцій Ради Безпеки ООН. Незважаючи на чисельні заклики Ради та Комісії ЄС, дії Туреччини не відповідали зобов'язанням, що відображені в деклараціях Європейського Співтовариства та його держав-членів від 21 вересня 2005 року, а також висновкам Європейської Ради, включаючи висновки грудня 2006 та грудня 2009 року. У доповіді йдеться про невідповідність Туреччини вимогам Додаткового Протоколу Угоди про Асоціацію та існування чималих перешкод у сфері вільного руху товарів, зокрема обмеження на прямі транспортні зв'язки з Кіпром. Крім того, Туреччина не жила відповідних заходів для нормалізації двосторонніх відносин з Республікою Кіпр, уряд якої заявляє про чисельні порушення її територіальних вод і повітряного простору з боку Туреччини [30].

Доповідь ЄК за 2012 рік виразила негативне ставлення до заяви Туреччини щодо небажання брати участь у будь-яких зустрічах, що проходять під головуванням Кіпру в Раді ЄС. Уряд Туреччини навіть проінформував усіх політиків Туреччини утриматися від зустрічей і контактів протягом цього періоду - на що Європейська Рада виразила серйозні занепокоєння та закликала Туреччи-

ну до повної поваги ролі головної країни-члена ЄС у Раді ЄС, що, до речі, є фундаментальним інституційним органом ЄС [31].

Чимало аналітиків вважають, що саме Туреччина має взяти на себе ініціативу й звернутись із посланням до греків-кіпріотів, зокрема, та до всього світу загалом. Така ініціатива включає в себе низку кроків, що можуть призвести до зміни сьогоденного негативного клімату, а саме: заява уряду Туреччини щодо її небажання втручатись в грецьку частину майбутньої федеральної республіки; зниження чисельності військових Туреччини, яка на сьогодні становить від 5 000 до 10 000, та проголошення дорожньої карти, метою якої є повний вивід військ із території острова перед вступом Туреччини до ЄС; можливе будівництво мосту на вулиці Ленда та її відкриття для цивільних громадян, а також швидке розмінування та відкриття деяких інших шляхів; наданням дозволу людям пересуватись по всій території острова, а турецька влада, у свою чергу, повинна дати дозвіл на відкриття та функціонування церков, що пустіють на окупованій території, та проведення в них церковних обрядів. Виконання Туреччиною вказаних заходів досить суттєво змінило б імідж Туреччини перед ЄС на краще. Адже вона має запевнити суспільство в тому, що не бажає використовувати свою економічну та воєнну силу для нав'язування своєї волі. Навпаки, вона має бути зацікавленою у створенні умов для мирного співіснування з усіма своїми сусідами та народом. Тільки в такому випадку досить сильним аргументом вступу Туреччини до ЄС буде її підтримка всіма кіпріотами. У результаті Туреччина не тільки виграє війну амбіцій, а, що більш важливо, забезпечить свій майбутній вступ до ЄС [32].

Аналізуючи сказане вище, можна зробити такі висновки:

- об'єднання острова мало б позитивне значення як для греків, так і для турків-кіпріотів. Туризм, офшорна діяльність, послуги, промисловість і сільське господарство могли б розквітнути тільки за умови створення федерації на острові. Аналітики також передбачають подвоєння, а можливо й потроєння стандартів життя в порівнянні з сьогоденним рівнем. Суттєвого покращення набули б не тільки економічні показники, але й ідентичність, культура та зв'язок турецько-кіпріотського суспільства. Кіпр став би свого роду мостом між Сходом і Заходом, між ісламом та Європейським Союзом. Користь для Туреччини була б навіть більшою. Для вирішення цього питання, очевидно, є необхідність у початку переговорів. Станом на сьогодні дана перспектива здається дещо далекою;

- сигнали, що надходять останнім часом з Брюсселю, не надихають сторони на зміну своїх позицій. Крім того, багато держав-членів ЄС знаходять просто зручним ховатися за позицією грецького Кіпру, таким чином маскуючи своє небажання полегшити процес вступу Туреччини до ЄС. Наявність глухого куту на острові зафіксовано в багатьох документах ЄС як одне з найголовніших перешкод у вступі Туреччини до ЄС;

- для інтеграції турецького Кіпру до ЄС дуже важливо інтенсифікувати перемовини, що спрямовані на прогресивні, соціальні та економічні зміни, що, у свою чергу, сприятимуть відкритому діалогу та партнерству з Півднем з метою запобігання більшій ізоляції. Греки-кіпріоти, зі свого боку, повинні робити теж саме, ініціювати нові перемовини та миротворчі зусилля. ЄС не є єдиним товариством, а представляє собою суміш багатьох голосів,

тобто можна сподіватись, що ці голоси натиснуть на уряд грецького Кіпру щодо початку серйозних переговорів;

- якщо Туреччина офіційно відізває заявку щодо вступу до ЄС, то вирішення Кіпрського конфлікту, здається, утратить будь-який шанс. Кіпр, звичайно, є тим питанням, яке сучасна Туреччина ніколи не могла легко вирішити, але говорити про те, що всі помилки були зроблені виключно турецькою стороною, є помилковим. Майбутнім поколінням істориків, напевно, буде складно зрозуміти або виправдати ступінь, відповідно до якого ця проблема відіграє таку суттєву роль у визначенні курсу відносин Туреччина-Європейський Союз. Сторонам необхідно діяти об'єктивно з певним духом компромісу, щоб кожна наступна фаза вирішення цього питання не закінчилася драматично, як ті, що передували їй.

Література

1. Przemyslaw Osiewicz. Turkey and Its Position on the Cyprus Question Since 1974. - [Електронний ресурс]: http://rie.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2014/02/rie_7_117-128.pdf.
2. Virginie Ladisch. Toward the Reunification of Cyprus: Defining and Integrating Reconciliation into the Peace Process. - [Електронний ресурс]: <http://www.princeton.edu/jpia/past-issues-1/2006/6.pdf>.
3. Tark Oğuzlu. The EU as an Actor in the Solution of the Cyprus Dispute: The Questions of 'How'? - [Електронний ресурс]: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=115827>.
4. Kivanc Ulusoy. The Europeanization of Turkey and its impact on the Cyprus problem. - [Електронний ресурс]: http://academos.ro/sites/default/files/bibliodocs/837/3b3_cyprus_europeanisation.pdf.
5. James ker-Lindsay. Cyprus-Turkey: Growing Tensions. - [Електронний ресурс]: http://www.iemed.org/observatori-en/arees-danalisi/arxius-adjunts/anuari/med.2012/ker-lindsay_en.pdf.
6. Przemyslaw Osiewicz. Turkey and Its Position on the Cyprus Question Since 1974. - [Електронний ресурс]: http://rie.amu.edu.pl/wp-content/uploads/2014/02/rie_7_117-128.pdf.
7. Greek Cypriot Proposals, 1989 Outline Proposals for the establishment of a Federal Republic and for the solution of the Cyprus problem, submitted on January 30, 1989). - [Електронний ресурс]: [http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/1CF2A298CB8C65CEC2256D6D00344433/\\$file/Proposals%201989.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/1CF2A298CB8C65CEC2256D6D00344433/$file/Proposals%201989.pdf).
8. Set of Ideas on an Overall Framework Agreement on Cyprus (1992). - [Електронний ресурс]: [http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/372B6BAF332C88E3C2256D6D00348CF1/\\$file/Set%20of%20Ideas%20%281992%29.pdf](http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/372B6BAF332C88E3C2256D6D00348CF1/$file/Set%20of%20Ideas%20%281992%29.pdf).
9. Resolution 750 (1992) adopted by the Security Council on 10 April 1992. - [Електронний ресурс]: [http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/All/6D7B3AA8A75C4D7FC22571B5002DDC1E/\\$file/Resolution%20750%20_1992_.pdf?OpenElement](http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/All/6D7B3AA8A75C4D7FC22571B5002DDC1E/$file/Resolution%20750%20_1992_.pdf?OpenElement).
10. Zenon Stravrinides. Is a compromise Settlement In Cyprus Still Possible? - [Електронний ресурс]: <http://www.peace-cyprus.org/acgta/cypsol1.htm>.
11. Virginie Ladisch. Toward the Reunification of Cyprus: Defining and Integrating Reconciliation into the Peace Process. - [Електронний ресурс]: <http://www.princeton.edu/jpia/past-issues-1/2006/6.pdf>.
12. Tark Oğuzlu. The EU as an Actor in the Solution of the Cyprus Dispute: The Questions of 'How'? - [Електронний ресурс]: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=115827>.
13. Theodore Chadji padelis and Ioannis Andreadis Analysis of the Cyprus referendum on the Annan plan. - [Електронний ресурс]: <http://www.polres.gr/en/sites/default/files/PSA2007.pdf>.
14. Kivanc Ulusoy. The Europeanization of Turkey and its impact on the Cyprus problem. - [Електронний ресурс]: http://academos.ro/sites/default/files/bibliodocs/837/3b3_cyprus_europeanisation.pdf.
15. Europe Report N° 229/ 14 March 2014 Divided Cyprus: Coming to Terms on an Imperfect Reality. - [Електронний ресурс]: <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/europe/turkey-cyprus/cyprus/229-divided-cyprus-coming-to-terms-on-an-imperfect-reality.pdf>.
16. Tark Oğuzlu. Turkey and the Cyprus Dispute: Pitfalls and Opportunities. - [Електронний ресурс]: http://file.dc.setav.org/Files/Pdf/SETA_Policy_Brief_No_36_Turkey_Cyprus_Tarik_Oguzlu.pdf.
17. Agreement between the President of the Republic Mr Tassos Papadopoulos and the Turkish Cypriot leader Mr Mehmet Ali Talat (8 July 2006) Agreement of 8th July 2006. - [Електронний ресурс]: <http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/793035B13B07CD8FC225727C00353501?OpenDocument>.
18. Tark Oğuzlu. The EU as an Actor in the Solution of the Cyprus Dispute: The Questions of 'How'? - [Електронний ресурс]: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=115827>.
19. Joint Statement by Greek Cypriot Leader Demetris Christofias and Turkish Cypriot Leader Mehmet Ali Talat, 23 May 2008. - [Електронний ресурс]: <http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/32EA5AF09120DE02C225746300291825?OpenDocument>.
20. Joint statement by Greek Cypriot Leader Demetris Christofias and Turkish Cypriot Leader Mehmet Ali Talat - 1 July 2008. - [Електронний ресурс]: <http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/All/DC9A7E6AC26DA10CC2256D6D0030C09B?OpenDocument>.
21. Joint statement by Greek Cypriot Leader Demetris Christofias and Turkish Cypriot Leader Mehmet Ali Talat. - 25 July 2008. - [Електронний ресурс]: <http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/All/413EE048B220193BC22574980038E123?OpenDocument>.
22. 2009: 1st round of talks: issues of property, the EU and economy - Decision for the opening of Limnitis crossroad - Christofias-Sarkozy meeting - 2nd round of talks: issues of governance, property, nationality, immigration and asylum. - [Електронний ресурс]: <http://www.moi.gov.cy/MOI/pio/pio.nsf/All/495F98A483ABF6EFC2257839002CD951?OpenDocument>.
23. United Nations Security Council Report of the Secretary-General on his mission of good offices in Cyprus. - [Електронний ресурс]: [http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/all/D1325F950E03291CC225768200272341/\\$file/goodofficespdf.pdf?openelement](http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/all/D1325F950E03291CC225768200272341/$file/goodofficespdf.pdf?openelement).
24. United Nations Security Council Assessment report of the Secretary-General on the status of the negotiations in Cyprus. - [Електронний ресурс]: [http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/3EA31169B7DEFF9C22578500028CFB8/\\$file/Report%20S2011112.pdf?OpenElement](http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/3EA31169B7DEFF9C22578500028CFB8/$file/Report%20S2011112.pdf?OpenElement).
25. Assessment report of the Secretary -General on the

status of the negotiations in Cyprus. - [Електронний ресурс]: [http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/E50F3E5F8950CD14C22579C7002FF446/\\$file/UN%20Secretary%20General%27s%20Assessment%20Report%20on%20Cyprus%20.pdf?OpenElement](http://www.moi.gov.cy/moi/pio/pio.nsf/All/E50F3E5F8950CD14C22579C7002FF446/$file/UN%20Secretary%20General%27s%20Assessment%20Report%20on%20Cyprus%20.pdf?OpenElement).

26. James ker-Lindsay. Cyprus-Turkey: Growing Tensions. - [Електронний ресурс]: http://www.iemed.org/observatori-en/arees-danalisi/arxius-adjunts/anuari/med.2012/ker-lindsay_en.pdf.

27. Orhan Coskun EU will lose Turkey if it hasn't joined by 2023: Erdogan. - [Електронний ресурс]: <http://www.reuters.com/article/2012/10/30/us-germany-turkey-idUSBRE89T1TG20121030>.

28. 2013: New initiative for a solution to the Cyprus problem - G/C Interlocutor appointed - President Anastasiades' Proposal for Famagusta. - [Електронний ресурс]: <http://www.cyprus.gov.cy/moi/PIO/PIO.nsf/6645bc8e70e73e2cc2257076004d01c1/4a4fa29425499524c2257c83003b2962>.

29. Commission Staff Working Document. Turkey 2009 Progress Report. - [Електронний ресурс]: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2009/tr_rapport_2009_en.p.

30. Commission Staff Working Document. Turkey 2010 Progress Report. - [Електронний ресурс]: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/tr_rapport_2010_en.pdf.

31. Commission Staff Working Document. Turkey 2012 Progress Report. - [Електронний ресурс]: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2012/package/tr_rapport_2012_en.pdf.

32. The Solution of the Cyprus Problem: the Key to Turkey's Relations with the EU. - [Електронний ресурс]: http://www.esiweb.org/pdf/esi_turkey_tpq_id_44.pdf

Ахмедова Е.,
здобувач кафедри конституційного,
адміністративного та міжнародного права
Маріупольського державного університету
Надійшла до редакції: 14.04.2015

УДК 340.114

НОВАЦІЙНІ КОНЦЕПЦІЇ В ТЕОРІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН ЯК ДЖЕРЕЛА ПРАВА

Ісмайлов К. Ю.

Робота присвячена питанням формування в інформаційному праві новітніх теоретичних правових вчень. Ці концепції дають нове уявлення про суб'єктний та об'єктний склад інформаційних правових відносин, розвивають правове вчення про інформаційне суспільство. Взаємозв'язок цих концепцій з інформаційними відносинами сприяє формуванню наукової школи теорії інформаційного права.

Ключові слова: галузь інформаційного права, новації в інформаційному праві, особливі суб'єкти інформаційних правових відносин, інформаційне суспільство, інформаційна юридична відповідальність.

Робота посвящена вопросам формирования в информационном праве новейших теоретических правовых учений. Эти концепции дают новое представление о субъектном и объектном составе информационных правовых отношений, развивают правовое учение об информационном обществе. Взаимосвязь этих концепций с информационными отношениями способствует формированию научной школы теории информационного права.

Ключевые слова: отрасль информационного права, новации в информационном праве, особые субъекты информационных правовых отношений, информационное общество, информационная и юридическая ответственность.

The article is devoted to the formation of new theoretical legal learning of information law. These concepts provide a new understanding of the subjective and objective part of informational legal relationship; develop the legal learning of the information society. The relationship of these concepts to the information relations contributes to the formation of the scientific school of the theory of information law.

Keywords: branch of Information Law, innovations in

Information Law, specific subjects of information legal relations, the information society, information and legal responsibility

Сучасні авторські розробки та ідейні конструкції, що розвиваються останні 10 років у сфері теорії інформаційних правовідносин і теорії інформаційного права, заслуговують на увагу й вивчення їх змісту на рівні джерельних наповнювачів загальної теорії права. Такий підхід викликаний тим, що ідейна складова таких концептів, як «специфіка об'єкту інформаційних правовідносин», «особливі суб'єкти інформаційних правовідносин», «інформаційно-правова відповідальність», «інформаційний суверенітет» і деякі інші змінюють не тільки категоріальний масив юридичної термінології, але й збагачують класифікаційний ряд юриспруденції загалом.

Реформування системи вищої освіти в Україні обумовлює вдосконалення підходів до методики викладання дисциплін, відповідно до вимог європейського освітянського простору. Зокрема, це стосується й питання привнесення в навчальний процес авторського доробку вчених. Сьогодні виникає потреба у відході від консервативного аудиторного «начитування» класичних, догматичних конструкцій, категорій і заідеологізованих позицій. Інтенсивність розвитку інформаційних процесів у суспільстві також сприяє втіленню в інформаційно-спрямовані навчальні курси цілого комплексу новацій, що відповідають соціальним запитам і більш практичному орієнтуванню підготовки майбутніх фахівців.

Новації теоретико-правового змісту набувають сьогодні поширення і в інформаційному праві, як науковому напрямі юриспруденції, як галузевому напрямі в системі права і як дисциплінарному курсу підготовки правників всіх спеціалізацій. Актуальність цього питання загострюється в умовах інформаційної конфронтації України на міждержавному рівні з Російською Федерацією, на етапі, поки що, недосконалості розвитку інформаційного